

ພຍ໌ລູຮນະໃນກາຜາລ້ານນາ

໑ ຕ ປ ປ ປ ປ ໐ ລ

ບ ບ ບ ບ ບ ບ

໐ ງ ງ ງ ງ ໐ ງ

໐ ງ ງ ງ ງ ງ ງ ງ ງ

ບ ບ ບ ບ ບ ບ ບ ບ ບ ບ

໐ ງ ງ ງ ງ ງ

พยางค์นะเปลี่ยนรูป

น ุ

ม ุ

ย ุ

ล ุ

บ ุ

ส ุ

ษ ุ

สระในภาษาล้านนา

สระในภาษาล้านนา สามารถจำแนกได้เป็นสระปกติ และสระพิเศษ โดยสระแต่ละประเภท มีรายละเอียดดังนี้

สระปกติ

(อะ)	— ၁
(อา)	— ၁
	— ၁ (ใช้กับ บ ป ท ค ฦ ฆ)
(อิ)	— ၀ ၀
(อี)	၁
(อื)	၁
(อึ)	၁
(อุ)	၁
(อู)	၁
(เอะ)	၁ — ၁

(ເຂະ) ດ -

(ແຂະ) ດ - ດ

(ແຂ) ດ-

(ໂຂະ) ໂ-ດ , ດ

(ໂຂ) ໂ- , ດ-ວ

(ເຂາ) ດ-ວ

(ໄຂ) ໄ-

(ໄຂ) ໄ-

(ເຂາະ) ໂ-ດ

(ຂຂ) ດ , ດ

(ຂໍາ) -ຸວ

(ເຂຂະ) ໂ-ດ

(เออ) ๑๐ , ๑๑

(เอียะ) ๑๒

(เอีย) ๑๓ - / ๑๔

(เอือะ) ๑๕

(เอือ) ๑๖ , ๑๗

(อัวะ) ๑๘

(อัว) ๑๙ , ๒๐

(อึง) ๒๑

ไม้หันอากาศ ๒๒

สระพิเศษ

อิ ฤ

อิ ฦ

อุ ฦ

อุ ฦ

เอ ใ

โ อ ใ

วรรณยุกต์

ไม้เอก ˊ

ไม้โท ˋ

เครื่องหมายพิเศษ

ไม้ยมก

—□◌

ไม้ทัณฑฆาต

—◌̣

ร ควบกลั้

ว—

ตัวเลขและเครื่องหมายพิเศษในภาษาล้านนา

ตัวเลขในภาษาล้านนามี 2 ประเภท คือ ตัวเลขในธรรม ใช้บันทึกเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา และตัวเลขโหรา ใช้บันทึกเรื่องราวทางโลก ตลอดจนเรื่องราวทางโหราศาสตร์ต่างๆ โดยตัวเลขแต่ละประเภทมีดังนี้

5.1 ตัวเลขในธรรม

1	๑
2	๒
3	๓
4	๔
5	๕
6	๖
7	๗
8	๘
9	๙
0	๐

5.2 ตัวเลขโครา

1 ၁

2 ၂

3 ၃

4 ၄

5 ၅

6 ၆

7 ၇

8 ၈

9 ၉

0 ၀

เลขไทย	เลขโหรา	เลขในธัมม์
๑	๑	๑
๒	๒	๒
๓	๓	๓
๔	๔	๔
๕	๕	๕
๖	๖	๖
๗	๗	๗
๘	๘	๘
๙	๙	๙
๐	๐	๐

แบบฝึกอ่านคำ

ณัฏโธ

โอบโธ

ณณว

ปฐุ

ณัฏ

ณัฏ

โอบ

ณณ

ณณ

การประสมคำในภาษาล้านนา

ในการฝึกประสมคำในภาษาล้านนา มีหลักการคล้ายกับการผสมคำในภาษาไทยภาคกลาง กล่าวคือ ในโครงสร้างพยางค์หนึ่งพยางค์ จะประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะต้น หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด(ถ้ามี) และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ผู้ที่อ่านภาษาไทยภาคกลางได้ ก็จะทราบหลักในการผสมคำ โดยในที่นี้ ผู้สอน ขอแนะนำให้หาโครงสร้างพยางค์แต่ละส่วนให้พบ แล้วเปลี่ยนจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทยภาคกลาง ตามขั้นตอนดังนี้

1. หาพยัญชนะต้นให้พบ (จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง)
2. หาสระให้พบ (จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง)
3. หาตัวสะกดให้พบ (ถ้ามี) (จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง)
4. หารูปวรรณยุกต์ให้พบ (ถ้ามี) (จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง)

ตัวอย่างเช่น

บ้านา

1. หาพยัญชนะต้นให้พบ

พยัญชนะต้น คือ บ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ บ

2. หาสระให้พบ

สระ คือ า จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ บ + า

3. หาตัวสะกดให้พบ (ถ้ามี)

ตัวสะกดคือ คือ นา จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ บ + า + น

4. หารูปวรรณยุกต์ให้พบ (ถ้ามี)

รูปวรรณยุกต์ คือ ˊ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ บ + า + น + ไม้โท

ดังนั้น คำนี้ อ่านว่า “บ้าน”

แก้ว

1. หาพยัญชนะต้นให้พบ

พยัญชนะต้น คือ ก จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ก

2. หาสระให้พบ

สระ คือ แ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ แ + ก

3. หาตัวสะกดให้พบ (ถ้ามี)

ตัวสะกดคือ คือ ว จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ แ + ก + ว

4. หารูปวรรณยุกต์ให้พบ (ถ้ามี)

รูปวรรณยุกต์ คือ ˊ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ แ + ก + ว + ไม้โท

ดังนั้น คำนี้ อ่านว่า “แก้ว”

ช้าง

1. หาพยัญชนะต้นให้พบ

พยัญชนะต้น คือ ช จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ช

2. หาสระให้พบ

สระ คือ า จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ช + า

3. หาตัวสะกดให้พบ (ถ้ามี)

ตัวสะกดคือ คือ ง จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ช + า + ง

4. หารูปวรรณยุกต์ให้พบ (ถ้ามี)

รูปวรรณยุกต์ คือ ˊ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ช + ำ + ง+ ไม้โท

ดังนั้น คำนี้ อ่านว่า “ช้าง”

ร้อาง

1. หาพยัญชนะต้นให้พบ

พยัญชนะต้น คือ ร จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ร

2. หาสระให้พบ

สระ คือ □ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ร + อ

3. หาตัวสะกดให้พบ (ถ้ามี)

ตัวสะกดคือ คือ ง จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ร + อ + ง

4. หารูปวรรณยุกต์ให้พบ (ถ้ามี)

รูปวรรณยุกต์ คือ ˊ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ร + อ + ง+ ไม้โท

ดังนั้น คำนี้ อ่านว่า “ร้อาง”

ใ้หม่ฯ

1. หาพยัญชนะต้นให้พบ

พยัญชนะต้น คือ ใ้หม่ฯ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ใ้หม

2. หาสระให้พบ

สระ คือ ใ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ใ + ใ้หม

3. หาตัวสะกดให้พบ (ถ้ามี)

ตัวสะกด ไม่มี

4. หารูปวรรณยุกต์ให้พบ (ถ้ามี)

รูปวรรณยุกต์ ☐ จากนั้น เขียนเป็นภาษาไทยภาคกลาง คือ ไ + หม + ไม้เอก

ดังนั้น คำนี้ อ่านว่า “ใหม่”

แบบฝึกอ่านประโยคและข้อความ

ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးကတော့ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးပဲ

คำพิเศษ

นา	๓
แล	๗
แล้ว	๗
ทั้งหลาย	๘๑

การใช้อักษรธรรมล้านนาบันทึกภาษาบาลี

เรณู วิชาศิลป์ (2543 : 107 – 110) ได้กล่าวถึงการใช้อักษรธรรมล้านนาบันทึกภาษาบาลีไว้ว่า เอกสารโบราณส่วนใหญ่ที่มีอยู่ตามที่ต่างๆ ในท้องถิ่นภาคเหนือของไทย มักเป็นวรรณกรรมทางพุทธศาสนา ดังนั้นจึงปรากฏคำบาลีแทรกอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนคำยืมภาษาบาลีที่มีใช้อยู่ในวรรณกรรม กรรมเหล่านั้นก็มักใช้แบบบาลีเต็มรูป

ในการอ่านการเขียนคำบาลี หากเราารู้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเขียนคำซึ่งมีตัวสะกดตามในภาษาบาลีบ้าง ก็จะทำให้เราอ่านคำบาลีที่บันทึกด้วยอักษรธรรมล้านนาได้ง่ายขึ้น และยังหากรู้ความหมายของ คำ ก็จะเป็นแนวทางให้เราอ่านคำล้านนาที่ติดขัดได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

พยัญชนะที่เป็นตัวสะกด ตัวตามในภาษาบาลีนั้น ล้านนาเรียกว่า “ตัวخم” และ “ตัวซ้อน” ในการเขียน จะวางตัวสะกดหรือตัวخمไว้ระดับเดียวกับพยัญชนะต้น ส่วนตัวตามหรือตัวซ้อน ฎวางไว้ใต้พยัญชนะสะกด สระของตัวตามวางอยู่กับตัวสะกด

ดังนั้นจึงถือได้ว่าอักษรธรรมล้านนามีอักษรวิธีที่เอื้อต่อการเขียนภาษาบาลีเป็นอย่างมากเพราะเราสามารถเขียนตัวซ้อนไว้ใต้พยัญชนะสะกดได้ และพยัญชนะควบกล้ำก็เขียนไว้ให้ดูเป็นหน่วยเดียวกันตามแบบอักษรวิธีดั้งเดิมของอักษรอินเดียได้ ซึ่งแตกต่างไปจากอักษรวิธีของอักษรกลุ่มไทย(ลายสือไทย)

ก่อนที่จะฝึกหัดอ่านคำบาลี นักศึกษาจะต้องจดจำพยัญชนะวรรค ให้ได้เสียก่อน

	แถวที่1	แถวที่2	แถวที่3	แถวที่4	แถวที่5			
พยัญชนะวรรค กะ	ก	ข	ค	ฌ	จ			
	ก	ข	ค	ฌ	จ			
	/k/	/kh/	/k/	/kh/				
พยัญชนะวรรค จะ	ฉ	ช	ฅ	จ ญ	ฎ			
	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ			
	/c/	/s/	/c/	/s/	/กั/			
พยัญชนะวรรค ฎะ	ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ			
	ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ			
	/t/	/th/	/th/	/th/	/n/			
พยัญชนะวรรค ตะ	ท	ถ	ด	ด	ณ			
	ต	ถ	ท	ธ	น			
	/t/	/th/	/t/	/th/	/n/			
พยัญชนะวรรค ปะ	ป	ผ	พ	ภ	ม			
	ป	ผ	พ	ภ	ม			
	/ p /	/ ph /	/ p /	/ ph /	/ m /			
เศษวรรค	ฬ	อ	ล	ว	ฬ	อ	ล	อ
	ย	ร	ล	ว	ล	ห	ฬ	อ

/ ã / / h , l / / l / / w / / s / / h / / l / / ? a /

พยัญชนะที่จะเป็นตัวสะกดหรือ “ตัวخم” ได้คือ พยัญชนะในแถวที่ 1 3 และ 5 ของทุกวรรค ส่วนตัวใดจะเป็นตัวตามหรือ “ตัวซ้อน” นั้นมีหลักดังนี้คือ

1.หากพยัญชนะแถวที่ 1 เป็นตัวสะกด พยัญชนะในแถวที่ 1 หรือ 2 เป็นตัวตาม

งต สกุก

วัญ ภิกขุ

งจ สจจ

ขจ มจจ

อจ วมจ

จ อจ

จ จต

บจ ปรมต

ก กป

บ นป

2.หากพยัญชนะแถวที่ 3 เป็นตัวสะกด พยัญชนะแถวที่ 3 หรือ 4 เป็นตัวตาม

จ อค

จ พยค

จ วิช

จ มช

ឧទ្ទិ	อุทฺธิ
ឧទ្ទិវទិ	อุทฺททานิ
ឧទ្ទិវង	อุทฺทเทสํ
ឧទ្ទិវ	อุทฺทโท
បទ្ទិវ	ปพฺพชา
បទ្ទិ	ปพฺพเพ
កប្ប	คพฺภ
កប្បវ	คพฺภ

3.หากพยัญชนะแถวที่ 5 เป็นตัวสะกด พยัญชนะตัวใดตัวหนึ่งที่อยู่ในวรรคเดียวกันเป็นตัว

ตาม เช่น

សង្ក	สงฺกา
សង្កិ	สงฺขาร
កង្ក	คฺงฺคาร
សង្កិ	สงฺโฆ
កប្ប	กบฺพณ
បប្ប	ปบฺพช
កប្ប	กบฺพญา
កប្ប	คเนยฺหา
កប្ប	กบฺพโก

ກເຊື້ວ ກຸໂສ

ບຊີເກວ ປຣຸໂກ

ກຊ ກຸໂຣ

ວຊີ ສຸຕິ

ວຊຸກ ສຸໂຕຕາ

ກຊ ອິນທາ

ວຊ ຄຸໂຣ

ວຊຸກ ສຸໂຕຕິ

ວຊຸກ ສຸໂສ

ກຊ ສຸໂສ

ວຊ ສຸໂສ

ສ່ວນພຣົຊະນະໃນເສຍາວນັ້ນ ເມື່ອ ຍ ລ ສ ເປັນຕົວສະກດ ກໍ່ໃຫ້ຕົວເດີມເປັນຕົວຕາມ

ເວຍຍາ ເສຍາ

ວຊ ວຊຸສິ

ກຊ ກຸໂສ

ເວຍຍາ ອຸໂສ

การใช้สระลอย

สระลอยที่ใช้ในภาษาบาลีมี 8 รูป ใช้เขียนคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียงสระเหล่านี้ได้เลย

อ	อะ	อัม	อหิ
		อตุ	อตุตา
		อน	อนนต
		อนค	อนคฺ
อา	อา	อาว	อาการ
		อาหิ	อาหิต
		อาจุ	อาจุ
		आ	आน
อิ	อิ	อิ	อินทา
		อิ	อิ
		อิ	อิ
		อิ	อิ
อุ	อุ	อุ	อุ
		อุ	อุ
		อุ	อุ
		อุ	อุ

		ဥဏာလိမ္မ	อุณาโลม
		ဥတဝီ	อุตริ
ဥ	อุ	ဥတာ	อุกา
ဥ	เอ	ဥတာ	เอกา
		ဥတံ	เอตံ
		ဥဟိ	เอหิ
		ဥတဇ္ဇု	เอตทဇ္ဇု
ဥ	โอ	ဥတဝ္ဗ	โอกาส
		ဥတဝီ	โอตหริ
		ဥလ္လ	โอสလ
		ဥတုပ္ပ	โอตုตပ္ပ

นอกจากนี้ ยังมีการใช้อักษรธรรมล้านนากับคำยืมในภาษาอื่นๆ อีก เช่น คำศัพท์ที่มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งมักจะเป็นคำศัพท์ในด้านวรรณคดี ไวยาศาสตร์ การเมืองการปกครอง เช่น

ဓူ	ฤกษ์
ဝိဇ္ဇာ	รักษา
ဓာတ္တ	ศาสตร์

ศัพท์ภาษาขอม มักจะปรากฏอยู่ในคัมภีร์ และกวีนิพนธ์ เช่น

ဓမ္မ	ถมอ (หิน)
ဓိ	ทรง

บังคม

ศัพท์ภาษาอังกฤษ มีอยู่ในภาษาล้านนาจำนวนหนึ่ง เป็นศัพท์ที่เข้ามาในยุคที่มีชนนารีเข้ามา
สอนศาสนาในยุคก่อน เช่น

บ๊อก

กล่อง ส้วม

รถมอเทอ

รถยนต์

ไฮเทล

โรงแรม

เราอาจจะใช้อักษรธรรมล้านนาบันทึกภาษาอื่นให้สมบูรณ์ได้ โดยการกำหนดวิธีการบันทึก
ศัพท์ให้ชัดเจนดังนี้

1. กำหนดพยัญชนะต้นที่มีพื้นเสียงสอดคล้องกับการผันวรรณยุกต์
2. กำหนดรูปสระให้ชัดเจน
3. กำหนดตัวสะกดให้ครบ

กำหนดเครื่องหมายกำกับให้แน่นอน ทั้งในแง่เครื่องหมายวรรณยุกต์ การันต์ ตลอดไปถึงเครื่องหมายกำกับ
การออกเสียงสองพยางค์

การปริวรรตอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทยภาคกลาง

การปริวรรต คือ การเขียนเปลี่ยนจากภาษาล้านนาเป็นภาษาไทยภาคกลาง

หลักในการปริวรรต

- คำใดที่ล้านนาและภาคกลางเรียกเหมือนกัน ให้เขียนเหมือนภาคกลาง เช่น

๔	ปริวรรตเป็น	ธรรม
---	-------------	------

๔	“	เป็น
---	---	------

๔	“	ข้าว
---	---	------

- คำใดที่ล้านนาและภาคกลางเรียกคนละอย่าง (ถือว่าเป็นคำภาษาถิ่น) ให้เขียนเหมือนล้านนา แล้วค่อยอธิบายคำศัพท์ เช่น

๓	ปริวรรตเป็น	จุก
---	-------------	-----

๓	“	หื้อ
---	---	------

๓	“	หัน
---	---	-----